

Riforma tal-Mekkanizmu Elettorali

Clive Aquilina 245495m

L-Għan

Artiklu 52 tal-Kostituzzjoni Maltija jirregola l'hekk imsejjaħ Mekkaniżmu Korrettiv. Dan il-mekkaniżmu ġie introdott u rfinat fuq medda ta' għoxrin sena, preċiżament bejn l-1987 u l-2007. L-introduzzjoni ta' dan il-mekkaniżmu fil-Kostituzzjoni huwa permezz ta' riżultat anomalu li ġie ottenut fl-Elezzjoni Ġenerali tal-1981. Matul iż-żmien dan il-mekkaniżmu baqa' jiġi emendat bil-għan li jakkomoda l-klima politika taż-żmien in kwistjoni.

Dan il-mekkaniżmu għandu bosta nuqqasijiet, li għandhom jiġu emendati sabiex id-demokrazija tiġi protetta billi:

1. Jiġi null meta jkun hemm aktar minn żewġ partiti li ġew eletti fil-Kamra tar-Rappreżentanti, fejn l-ebda partit ma jottjeni 'absolute majority'. Filwaqt li dan il-preċedent għadu ma seħħ, wiehed ma jistax jiċħad din il-possibilità.
2. Preżentament, il-Kostituzzjoni ma tipprovdi l-ebda mekkanizmu li jidhol fis- seħħ f' każ li partit politiku wiehed waħdu jkollu rappreżentanza ta' 2/3 jew aktar, tal-Kamra tad-Deputati. L-importanza li jkun hemm mekkanizmu għal tali eventwalità huwa sabiex l-ebda partit fil-Gvern ma jkollu s-setgħa jbidel il-Kostituzzjoni tal-pajjiz mingħajr il-kunsens tal-Oppożizzjoni. F'każ li jiġri hekk il-prerogattiva u l-poter amministrattivi tal-Prim Ministru jiġu superjuri mill-Kostituzzjoni nnifisha.

Dan il-każ partikolari jista' johloq preċedent perikoluż relatat ma' abbuż ta' poter mil-Eżekuttiv.

Wiehed ma jistax jinjora r-riżultati elettorali f'dan l-aħħar diċenju tal-politika Maltija. Il-Partit fil-Gvern appartu l-maġġoranzi bla preċedent li rnexxilu jikseb fl-2013 u fl-2017, donnu qiegħed kontinwament jirreġistra zieda fil-popolarita tiegħu, skont diversi sondaġġi maħruġa mill-gazzetti indipendenti, tant li sondaġġ partikolari jpoġġi l-popolarita tal-Prim Ministru preżenti viċin 70%. Anke jekk is-sondaġġi kapaċi jinbidlu minn ġimgħa għal ġimgħa, wiehed irid jara li l-Eżekuttiv elett ma jkollux maġġoranza ta' żewġ terzi fejn il-Kamra tad-Deputati ikollha poteri legali akbar mill-Kostituzzjoni nnifisha.

Artikolu Preżenti - 52 tal-Kostituzzjoni ta' Malta

(1) Bla ħsara għad-disposizzjonijiet ta' dan il-Kapitolu, il-Kamra tad-Deputati tkun magħmula minn dak in-numru ta' membri, li jkun numru fard u li jkun diviżibbli bin-numru tad- distretti elettorali, li l-Parlament jista' minn żmien għal żmien b'liġi jistabbilixxi. Dawk il-membri jiġu eletti bil-mod provdut minn jew skont xi liġi li għal dak iż-żmien tkun isseħħ f'Malta bi proporzjonijiet indaqgħ mid-distretti elettorali msemmija fl-artikolu 56 ta' din il-Kostituzzjoni, billi kull distrett jeleġgi dak in-numru ta' membri, li ma jkunx inqas minn ħamsa u mhux iktar minn sebgħa kif il-Parlament għandu minn żmien għal żmien jistabbilixxi; u dawk il-membri jkunu magħrufa bħala "Membri tal-Parlament":

Iżda meta -

(i) f'xi elezzjoni ġenerali, partit politiku (hawn iżjed 'il quddiem f'dan l-artikolu msejjaħ "partit li jkollu maġġoranza assoluta") jikseb fit-total kollu iktar minn ħamsin fil-mija tal-voti validi kollha mitfughin f'dik l-elezzjoni, kif akkreditati lill-kandidati tiegħu mill-Kummissjoni Elettorali fl-ewwel għadd tal-voti kollha; jew

(ii) f'elezzjoni ġenerali li tkun kontestata minn aktar minn żewġ partiti politiċi u li fiha jiġu eletti biss kandidati minn tnejn minn dawk il-partiti, partit politiku jikseb perċentwali tal-voti validi kollha mitfughin f'dik l-elezzjoni, kif akkreditati lill-kandidati tiegħu mill-Kummissjoni Elettorali fl-ewwel għadd tal-voti kollha (hawn iżjed 'il quddiem f'dan l-artikolu msejjaħ "partit li jkollu maġġoranza relattiva"), li jkun akbar minn dak li jinkiseb minn xi partit wieħed ieħor (hawn iżjed 'il quddiem f'dan l-artikolu msejjaħ "partit li jkollu minoranza"),

u l-proporzjon li n-numru ta' kandidati eletti akkreditat lill-partit li jkollu maġġoranza assoluta jew lill-partit li jkollu maġġoranza relattiva (skont il-każ) ikun jirrappreżenta fil-konfront tan-numru totali ta' membri eletti fil-Kamra tad-Deputati jkun anqas mill-proporzjon li l-għadd ta' voti akkreditati lil dawk il-kandidati fl-ewwel għadd tal-voti kollha jkun jirrappreżenta fil-konfront tat-total tal-voti akkreditati f'dak l-istess l-ewwel għadd tal-voti kollha lill-kandidati kollha tal-partiti kollha li jkollhom il-kandidati tagħhom eletti, in-numru tal-kandidati eletti ta' dak il-partit għandu jizjed (skont ma jkun il-każ) b'numru ta' kandidati addizzjonali fiċ-ċirkostanzi skont ma jiġi stabbilit minn u skont id-disposizzjonijiet tat-Taqsima IV tar-Regolamenti dwar l-Elezzjonijiet Ġenerali (Klassifika tal-Poloz tal-Votazzjoni, Elezzjonijiet Każwali u b'Għażla) li hemm fit-Tlethax-il Skeda li tinsab mal-Att dwar l-Elezzjonijiet Ġenerali u l-Anness ma' dik l-Iskeda (hawn iżjed 'il quddiem

imsejha "ir-regolamenti rilevanti") kif dawn ikunu fis-seħħ fit-30 ta' Settembru 2007 jew kif dawn jiġu sussegwentement emendati jew sostitwiti bil-mod provdut fis- subartikolu (3):

Iżda wkoll:

(i) jekk jiġri li jkun hemm riżultat tal-elezzjoni skont m'hemm provdut fis-subparagrafu (i) tal- ewwel proviso li hemm ma' dan is-subartikolu iżda sakemm ikun hemm wiehed biss partit li jkollu minoranza; jew

(ii) jekk jiġri li jkun hemm riżultat tal-elezzjoni skont m'hemm provdut fis-subparagrafu (ii) tal- ewwel proviso li hemm ma' dan is-subartikolu,

u l-proporzjon li n-numru ta' kandidati eletti akkreditati lill-partit li jkollu minoranza jkun jirrappreżenta fil-konfront tan-numru totali ta' membri eletti tal-Kamra tad-Deputati jkun inqas mill-proporzjon li n-numru ta' voti akkreditati lill-kandidati kollha tiegħu fl-ewwel għadd tal-voti kollha jkun jirrappreżenta fil- konfront tat-total ta' voti akkreditati fl-istess l-ewwel għadd mill- voti kollha lill-kandidati kollha tal-partiti kollha li jkollhom il- kandidati tagħhom eletti, in-numru tal-kandidati eletti tal-partit li jkollu minoranza għandu jizjed b'numru ta' kandidati addizzjonali li jiġi stabbilit skont ir-regolamenti rilevanti kif dawn ikunu fis- seħħ fit-30 ta' Settembru 2007 jew kif dawn jiġu sussegwentement emendati jew sostitwiti bil-mod provdut għaldaqstant fis- subartikolu (3).

F'kull każ kif previst fl-ewwel u fit-tieni proviso li hemm ma' dan is-subartikolu, dawk il-persuni għandhom jiġu dikjarati mill-Kummissjoni Elettorali bħala li jkunu ġew eletti biex jimlew il-postijiet addizzjonali li jirriżultaw skont dawk il-proviso li, għax ikunu kandidati tal-partit li jkun ser jiġi akkreditat bil-postijiet addizzjonali, ġew akkreditati mill-Kummissjoni Elettorali fl-aħhar għadd bl-oghla jew bin-numru ta' voti li jmiss l-aktar għoli mingħajr ma jkunu ġew eletti, irrispettivament mid-distrett fejn jinkiseb dak l-oghla numru ta' voti jew ta' voti li jmiss l-aktar għoli.

(2) Jekk xi persuna li ma tkunx membru tal-Kamra tad- Deputati tiġi eletta biex tkun *Speaker* tal-Kamra hija għandha, bis- saħħa li tkun tiddetjeni l-kariga ta' *Speaker*, tkun membru tal- Kamra b'żieda mal-membri l-oħra:

Iżda f'kull każ bhal dak l-*Speaker* ma jitqiesx bħala membru tal-Kamra sabiex jiġi stabbilit in-numru ta' voti meħtieġa li jkunu favur abbozz għal xi wiehed mill-finijiet tal-artikolu 66 ta' din il-Kostituzzjoni.

(3) Id-disposizzjonijiet tat-Taqsima IV tar-Regolamenti dwar l- Elezzjonijiet Ġenerali (Klassifika tal-Poloz tal-Votazzjoni, Elezzjonijiet Każwali u b'Għażla) li hemm fit-TleTTax-il Skeda li tinsab mal-Att dwar l-Elezzjonijiet Ġenerali u l-Anness ma' dik l- Iskeda, kif fis-seħħ fil-bidu fis-seħħ ta' dan is-subartikolu jistgħu biss jiġu mħassra, emendati jew sostitwiti b'abbozz biex isir Att tal-Parlament mghoddi bil-mod speċifikat fis-subartikolu (2) tal- artikolu 66 ta' din il-Kostituzzjoni.

Tibdiliet suġġeriti

Židiet mal-artikolu preżenti:

F'każ li partit jikseb maġġoranza ta' tliet kwarti tal-Kamra tar-Rappreżentanti wara li jkun daħal fis-seħħ artiklu 52 għandu jidhol fis-seħħ dan li ġej –

- (i) F'każ li fil-Kamra tar-Rappreżentanti jkunu ġew eletti zewġ partiti, il-partit li jikseb il-minoranza għandu jingħata numru ta' siġġijiet li jirriflettu preżenza ta' terz u wiehed tal-Parlament.
- (ii) Għandu jiġi stabbilit minn u skont id-disposizzjonijiet tat-Taqsima IV tar-Regolamenti dwar l-Elezzjonijiet Ġenerali (Klassifika tal-Poloz tal-Votazzjoni, Elezzjonijiet Każwali u b'Għażla) li hemm fit-TleTTax-il Skeda li tinsab mal-Att dwar l-Elezzjonijiet Ġenerali u l-Anness ma' dik l-Iskeda (hawn iżjed 'il quddiem imsejha "ir-regolamenti rilevanti

